rin Mavi (eşine mektuplar, 1999). **Çevirileri.** *Türk Halk Kitapları* (Otto Spies'ten), *Dünya Nimeti* (K. Hamsun'dan, I-II, 1949-1950), *Venedik'te Ölüm* (T. Mann'dan, 1952), *Yaman Adam* (Unamuno'dan, 1954), *Garp Cephesinde Yeni Bir Şey Yok* (Remarque'tan, 1956), *Martı* (Çehov'dan, 1963), *Malte Laurids Brigge'nin Notları* (Rilke'den, 1966), *Ve O Hiçbir Şey Demedi* (H. Böll'den, 1966), *Şarkılar Kitabı* (H. Heine'den, 1972), *Andersen Masalları 1* (Andersen'den, 1977), *Kör Baykuş* (Sâdık Hidâyet'ten, 1977). Ölümünden sonra Necatigil'in bütün şiirleri, oyunları, yazıları ve konuşmaları Ali Tanyeri ve Hilmi Yavuz tarafından yedi cilt halinde yayımlanmıştır (1981-1985).

BİBLİYOGRAFYA :

Hüseyin Cöntürk, *Behçet Necatigil ve Edip Cansever Üstüne*, Ankara 1964; Mehmet Kaplan, *Cumhuriyet Devri Türk Şiiri*, İstanbul 1975, s. 212-233; Hilmi Yavuz, *Yazın Üzerine*, İstanbul 1987, s. 116-134; İnci Enginün, *Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları*, İstanbul 1991, s. 250-261; Fatma Türe, *Bir Usta, Bir Dünya: Behçet Necatigil*, İstanbul 1993; Murat Belge, *Edebiyat Üstüne Yazılar*, İstanbul 1994, s. 257-268; Nurullah Çetin, *Behçet Necatigil: Hayatı, Sanatı, Eserleri*, Ankara 1997; Selim İleri, *Kırık İnceliklerin Şairi: Behçet Necatigil*, İstanbul 1999; Ayşe Sarısayın, *Çok Şey Yarım Hâlâ: Ayşe Sarısayın Babası Behçet Necatigil'i Anlatıyor*, İstanbul 2001; Rahim Tarım, *Kültür, Dil, Kimlik-Behçet Necatigil'in Şiir Dünyası*, İstanbul 2002; Yılmaz Taşçıoğlu, *Dar Vakitlerde Geniş Zamanlar-Behçet Necatigil'in Şiiri*, İstanbul 2006; Hasan Akay, *Kare-Deniz (Behçet Necatigil'in Şiiri Üzerine)*, İstanbul 2006; Mustafa Kutlu, "Necatigil, Behçet", *TDEA*, VI, 550-554; "Necatigil, Behçet", *Tanzimat'tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi*, İstanbul 2001, II, 597-601.

FERMAN KARAÇAM

NECCÂD
(النجّاد)

Ebû Bekr en-Neccâd Ahmed b. Selmân (Süleymân) b. Hasen el-Bağdâdî (ö. 348/960)

Hadis hâfızı ve Hanbelî fakihi.

253'te (867) doğdu. Ebû Dâvûd es-Sicistânî, İbn Ebü'd-Dünyâ, Hâris b. Ebû Üsâme, Harbî, Abdullah b. Ahmed b. Hanbel ve Keccî gibi âlimlerden faydalandı. Ebû Dâvûd'un *Nâsihu'l-Kur'ân ve mensûhu*'u ile İbn Ebü'd-Dünyâ'nın *İştınâ'u'l-ma'rûf*, *eş-Şükr* ve *Sıfatü'l-cenne* adlı eserleri Neccâd'ın kendilerinden rivayeti olarak günümüze ulaştı. Katîî, Dârekutnî, İbn Şâhin, Hattâbî, İbn Batta, Hâkim en-Nîsâbûrî, İbn Merdûye, İbn Hâmid, İbn Ebü'l-Fevâris ve İbn Şâzân el-Bağdâdî ondan hadis alan bazı talebeleridir. Neccâd'ın, cuma günleri Câmiu'l-Mansûr'da biri namazdan önce fetva sormak için toplananların meselelerini Hanbelî mezhebine göre çözmek, diğeri namazdan sonra talebelere hadis yazdırmak üzere iki ders halkası tertip ettiği belirtilmekte, hadis dinlemek için gelenlerin çok kalabalık olmasından dolayı camide izdiham yaşandığı kaydedilmektedir. Neccâdin, zengin hadis bilgisi yanında hadis dinlemek üzere derse giderken yalınayak yürüdüğü, gündüzleri oruç tutup akşamları kuru ekmekle iftar ettiği zikredilmektedir. Sadûk ve ârif olarak tanıtılan Neccâd'ı talebesi Dârekutnî kendisine ait olmayan hadisleri rivayet etmekle itham etmiş, ancak Hatîb el-Bağdâdî bu durumun, onun ömrünün sonla... lerini kaybetmesinin ardın... cilerinin bu tür hadisleri k... dan rivayet etmeleri sebe... miş olabileceğini söylemiş... *dâd*, IV, 191). Neccâd 20 ... Şubat 960) tarihinde Bağ... ve Bâbüharb Kabristanı'nda Bişr el-Hâfî'nin yanına defnedildi.

Eserleri. 1. *Müsnedü 'Ömeri'bni'l-Hattâb*. Neccâd'ın telif ettiği belirtilen geniş *Müsned*'inin bir bölümünden ibaret olması muhtemel eserin ancak yedinci cüzünün bir kısmı günümüze ulaşmış olup eldeki nüshanın tamamı Nâfi' – İbn Ömer – Hz. Ömer tarikiyle gelen hadislerden oluşmaktadır. Sened ve metin hakkında bazı yerlerdeki kısa notlar dışında herhangi bir değerlendirme yapılmadan derlenen hadislerden meydana gelen ve seksen beş rivayet içeren bu cüz Mahfûzurrahman Zeynullah tarafından yayımlanmıştır (Medine 1415/1994). **2.** *er-Red 'alâ men yekûlü'l-Kur'ân mahlûk* (nşr. Rızâullah Muhammed İdrîs, Küveyt 1400/1980). **3.** *el-Hadîs*. Muhtelif cüzleri günümüze kadar gelmiştir (Dârü'l-kütübi'z-Zâhiriyye, Mecmua, nr. 31, 115; Hadis, nr. 248). **4.** *el-Emâlî*. Eserin müellif tarafından talebelerine beş oturumda (meclisle) okunan bir bölümü Dârü'l-kütübi'z-Zâhiriyye'de olup (Mecmua, nr. 61) aynı kütüphanede birer meclislik iki nüsha daha mevcuttur (Mecmua, nr. 94, 106). **5.** *Fevâ'idü'l-hâc*. Bazı bölümleri zamanımıza ulaşmıştır (Dârü'l-kütübi'z-Zâhiriyye, Mecmua, nr. 111; Hadis, nr. 234). **6.** *Zikru men kânet lehü'l-âyât min hâzihi'l-ümme ve men tekelleme ba'de mevtihî min ehli'l-yakîn* (Dârü'l-kütübi'z-Zâhiriyye, nr. 76). **7.** *el-Fevâ'idü'l-hisân el-müntekâtü 'an şüyûhi'ş-sikât* (Dârü'l-kütübi'z-Zâhiriyye, Hadis, nr. 234). Neccâd'ın bunların dışında *es-Sünen*, *Müsnedü'l-mukıllîn mine's-sahâbe mimmen ravâ 'ani'n-nebiyyi sallallâhu 'aleyhi ve sellem*, *Kitâbü'l-Hilâf*, *Cüz'ü't-terâcim* adlı eserlerinin bulunduğu belirtilmiştir.

BİBLİYOGRAFYA :

Neccâd, *Müsnedü 'Ömeri'bni'l-Hattâb* (nşr. Mahfûzurrahman Zeynullah), Medine 1415/1994, neşredenin girişi, s. 5-7, 9-18, 34-37; Hatîb, *Târîhu Bağdâd*, IV, 189-192; İbn Ebû Ya'lâ, *Tabakâtü'l-Hanâbile*, II, 7-12; İbnü'l-Cevzî, *Menâkıbü'l-İmâm Ahmed b. Hanbel* (nşr. Âdil Nüveyhiz), Beyrut 1977, s. 512; Zehebî, *Tezkiretü'l-huffâz*, III, 868-869; a.mlf., *A'lâmü'n-nübelâ'*, XV, 502-505; İbn Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, I, 180-181; a.mlf., *el-Mu'cemü'l-müfehres* (nşr. M. Şekkûr el-Meydânî), Beyrut 1418/1998, s. 65, 100, 109, 125, 142, 149, 250-251, 371-372; Ebü'l-Yümn el-Uleymî, *el-Menhecü'l-ahmed* (nşr. Ab-

ADÎ b. NECCÂR (Benî Adî b. Neccâr)
بنو عديّ بن نجّار

bk. NECCÂR (Benî Neccâr)
Hazrec kabilesinin bir kolu.

NECCÂR (Benî Neccâr)
(بنو النجّار)

Hazrec kabilesinin bir kolu.

Kahtânîler'e mensup olan kabilenin adını aldığı Neccâr'ın Hazrec'e kadar nesebi Neccâr b. Sa'lebe b. Amr b. Hazrec şeklindedir ve Ezd üzerinden Kahtân'a ulaşır. Kaynaklarda asıl adının Teymullah veya Teymü'l-Lât olduğu, devamlı keser kullanmasından veya keserle bir şahsı yaralamasından dolayı "Neccâr" (marangoz) lakabıyla tanındığı kayıtlıdır. Neccâr'ın soyu Mâzin, Dînâr, Mâlik ve Adî adlı dört oğlundan kollara ayrılarak çoğalmıştır; bunlardan Mâlik b. Neccâr'ın nesli daha kalabalıktır. Kabilenin tarihi Hazrec'le iç içedir, bundan dolayı mensupları Neccârî kadar Hazrecî ve Ensârî nisbeleriyle de anılır.

Neccâroğulları ile Hz. Peygamber arasında soy yakınlığı mevcuttur. Abdülmuttalib b. Hâşim'in annesi, Adî b. Neccâr'ın neslinden Selmâ bint Amr idi, dolayısıyla kabile mensupları Abdülmuttalib'in dayılarıdır. Neccâroğulları'nın Resûl-i Ekrem'in ailesiyle dayanışmasının ve akrabalık ilişkilerinin Abdülmuttalib'den itibaren başladığı görülmektedir. Bir defasında Abdülmuttalib, Mekke'deki arsasına amcası Nevfel b. Abdümenâf'ın el koyması münasebetiyle Neccâroğulları'na bir mektup yazarak yardım istemiş, onların seksen kişiyle Mekke'ye gelmesi üzerine Nevfel arsayı iade etmek zorunda kalmıştır. Hz. Peygam-

ber'in babası Abdullah, Adî b. Neccâr yurdunda bir ay kadar hasta yattıktan sonra burada vefat etmiş, Hz. Muhammed de altı yaşında iken annesiyle birlikte Neccâroğulları'nın yanında bir ay kalmıştır.

Benî Neccâr'ın İslâm tarihi sahnesine çıkışı İslâm'ın Mekke döneminde Akabe biatları günlerine rastlar. Bazı Neccârlılar, Akabe biatlarına katılarak Müslümanlığı kabul edip biatların gerçekleşmesinde ve Medine'de İslâm'ın gelişmesinde önemli rol oynadılar. Resûl-i Ekrem, Akabe biatlarında Neccâroğulları'nın nakibi olarak Es'ad b. Zürâre'yi seçti ve kendisini diğer on bir nakibin başına getirdi. Hicret sırasında Hz. Peygamber'in, yuları serbest bırakılan devesi Neccâroğulları'ndan Sehl b. Râfi' ve Süheyl b. Râfi' adlı iki yetime ait bir arsanın üzerine çöktü. Devenin çöktüğü yere en yakın ev ise yine Neccâroğulları'ndan Ebû Eyyûb el-Ensârî'ye aitti. Hicretin 1. yılında (622) Es'ad b. Zürâre'nin vefatının ardından Neccâroğulları Resûl-i Ekrem'e gelerek kendilerine yeni bir nakib tayin etmesini istediler. Bunun üzerine Hz. Peygamber "Sizler benim dayılarımsınız, ben sizdenim, sizin nakibiniz benim" diyerek onları sevindirdi. İçlerinden cesaret ve kahramanlıklarıyla tanınmış birçok şahsiyetin çıktığı Neccâroğulları bütün gazve ve seriyyelere katıldılar. Haklarında âyet nâzil olan bekkâînden Abdurrahman b. Kâ'b el-Ensârî de Benî Neccâr'ın Mâzin kolundandır.

Hz. Ebû Bekir tarafından Müseylimetülkezzâb üzerine düzenlenen sefer başta olmak üzere Hulefâ-yi Râşidîn döneminde meydana gelen bütün savaşlara Neccârlılar da katıldı ve daha çok Yemâme'de Müseylimetülkezzâb'la yapılan Akrabâ savaşı ile Köprü Vak'ası'nda şehid verdi. Özellikle Harre Savaşı'nda öldürülenler arasında Hassân b. Sâbit, Ebû Talha el-Ensârî, Zeyd b. Sâbit ve Yezîd b. Sâbit'in nesilleri başta olmak üzere Neccâroğulları'nın dört kolunun her birinden çok sayıda şahsiyet bulunuyordu.

Yukarıda adları geçenlerden başka Birinci Akabe Biatı'nda kabilesini temsil eden ve Hz. Peygamber'in kabrini kazan Ebû Talha, Hassân b. Sâbit'in kardeşleri Evs ve Übey, Enes b. Mâlik, kardeşi Berâ, annesi Ümmü Süleym, amcası Uhud şehidlerinden Enes b. Nadr, vahiy kâtiplerinden Zeyd b. Sâbit ve Übey b. Kâ'b, Resûlullah'ın oğlu İbrâhim'in sütannesi Ümmü Bürde ve kocası Berâ b. Evs, cengâverlikleriyle ünlü Muâz b. Hâris (Afrâ) ve kardeşleri Muavviz ile Avf da Neccâroğulları'na mensup önemli kişiler arasındadır. Benî Neccâr'dan daha sonra çok sayıda fakih ve muhaddis yetişmiştir. Daha ziyade Medine'de oturan Neccâroğulları'ndan Mısır ve Basra'ya yerleşenler de olmuştur.

BİBLİYOGRAFYA :

Lisânü'l-ʿArab, "dvr", "ncr" md.leri; *Tâcü'l-ʿarûs*, "ncr" md.; İbn Hişâm, *es-Sîre*, I, 94, 124, 240, 253; İbn Sa'd, *eṭ-Ṭabaḳāt*, I, 136, 218-220; III, 484 vd.; Halîfe b. Hayyât, *et-Târîḫ* (Ömerî), s. 70, 247-249; İbn Habîb, *el-Muḥabber*, s. 109; İbn Kuteybe, *el-Maʿârif* (Ukkâşe), s. 110; Belâzürî, *Ensâb*, I, 64, 69, 70, 92, 94, 239, 243, 244, 407; Taberî, *Târîḫ* (Ebü'l-Fazl), II, 248-250, 354, 355, 377, 398, 609, 617; İbn Düreyd, *el-İştiḳāḳ*, s. 448, 449; Sem'ânî, *el-Ensâb*, V, 459-460; Kalkaşendî, *Nihâyetü'l-ereb* (nşr. İbrâhim el-Ebyârî), Beyrut 1991, s. 76; Süyûtî, *Lübbü'l-Lübâb fî taḥrîri'l-ensâb* (nşr. M. Ahmed Abdülazîz – Eşref Ahmed Abdülazîz), Beyrut 1411/1991, II, 292; F. Wüstenfeld, *Genealogische Tabellen der Arabischen Stämme und Familien: Uebersichts-Tabelle der Ismâ'ilitischen Stämme*, Göttingen 1852, s. 19-20; Cevâd Ali, *el-Mufaṣṣal*, I, 485; III, 280; Ömer Rıza Kehhâle, *Muʿcemü ḳabâʾili'l-ʿArab*, Beyrut 1991, III, 1173; İsmail Hakkı Ünal, "Es'ad b. Zürâre", *DİA*, XI, 352.

İBRAHİM SARIÇAM

NECCÂR, Hüseyin b. Muhammed
(الحسين بن محمّد النجّار)

Ebû Abdillâh
el-Hüseyn b. Muhammed b. Abdillâh
en-Neccâr er-Râzî
(ö. 230/845 civarı)

Neccâriyye fırkasının kurucusu.

Kirman'ın Bam bölgesinde doğdu. İbnü'n-Nedîm'e göre Kum asıllıdır (*el-Fihrist*, s. 229). Kendi memleketinde yetişen Neccâr'ın, Abbas b. Muhammed el-Hâşimî'nin işlemeli resmî elbiseler imal edilen iş yerinde (dârü't-tırâz) dokumacı (örücü) veya madenî eşya ve terazi imal eden bir imalâthanede işçi olarak çalıştığı rivayet edilir. Öğrenimi hakkında yeterli bilgi bulunmamakla birlikte Bişr b. Gıyâs el-Merîsî'nin talebesi olduğu bilinmektedir (Kureşî, I, 447). Mu'tezile âlimlerinden Ebû Mûsâ el-Murdâr ile Ebû Ca'fer el-İskâfî'nin onun aleyhinde kitap yazdığı bilinmekte, Ebü'l-Hüzeyl'in de en azından onun görüşlerine âşina olduğu sanılmaktadır. Eş'arî, Neccâr'ın Mu'tezile âlimleri arasında insan iradesinin özellikleri konusundaki tartışmalarla ilgili önemli bir nakline yer verir (*Makālât*, s. 415-416). Bişr el-Merîsî'den gördüğü öğrenim sayesinde Mu'tezile'nin düşünce sistemine vâkıf olan Neccâr zaman zaman onlarla tartışmalara girmiş ve İbnü'n-Nedîm'in nakline göre özellikle Nazzâm ile tartışmaları olmuştur. Onunla, Allah'ın yaratma sıfatı konusunda yaptığı ve mağlûp olduğu bir münakaşadan kısa bir müddet sonra üzüntüsünden vefat etmiştir (*el-Fihrist*, s. 229). Bu rivayet doğru kabul edilirse Neccâr'ın Nazzâm'ın ölüm tarihi olarak gösterilen 221 (836) ile 231 (846) yılları arasında öldüğü düşünülebilir. Henrik Samuel Nyberg ve Halil Asâmine'ye göre Neccâr'ın vefatı III. (IX.) yüzyılın üçüncü on yılının sonuna rastlamaktadır (*EI²* [İng.], VII, 867).

Neccâr'ın doktrini (bk. **NECCÂRİYYE**), Abbâsî Halifesi Me'mûn döneminin (813-833) sonlarına doğru Tâhirî valilerinin idaresindeki doğu vilâyetlerinden Rey ve çevresinde geniş ölçüde yaygınlık kazanmıştır. Bu devirde Mu'tezile ileri gelenleri tarafından başlatılan Kur'an'ın mahlûk olduğu konusundaki resmî destekli harekete onun ve hocası Bişr'in bilfiil katılıp katılmadığı konusunda bilgi bulunmasa da konuyla ilgili görüşlerinin Mu'tezile'ye uygun olması dolayısıyla mensuplarının bu hareketi desteklediğine kesin nazarıyla bakılmalıdır.

Bişr b. Gıyâs'ın öğrencisi olmasına ve onun tesirinde kalmasına rağmen Neccâr, Mürcie'ye karşı muhtelif reddiyeler yazmış bulunan Dırâr b. Amr'ın çeşitli konulardaki görüşlerinden etkilenmiştir. Meselâ kıyamette Allah'ın görülmesi hususunda Dırâr'ın ortaya attığı altıncı bir duyu düşüncesine karşı, "Göze bilme gücü verilebilir" şeklinde muhalif bir tez ileri sürmüştür. Dırâr'ın istitâat ile fiil arasındaki geçici ilişkinin ne olduğunu araştırmamasına rağmen Neccâr, kesb kavramını kabul etmekle birlikte istitâatin fiille beraber olduğunu söyleyerek (Mâtürîdî, s. 512-514; İbn Hazm, III, 33) bu kavramı daha kaderci bir tarzda ele almıştır. Diğer taraftan cisimler ve arazlar hakkındaki düşüncelerinde Dırâr'ı takip etmiştir. Bununla beraber fikirlerinden istifade ettiği kimseler Bişr ve Dırâr ile sınırlı değildir. Onun ayrıca İbâzî ve Hanefî mezhebindeki bir kısım âlimlerin görüşlerinden geniş ölçüde faydalandığı kaydedilmektedir.

Neccâr'ın İslâm mezhepleri tarihi literatüründeki tasviri ve hakkındaki değerlendirmeler birbirinden farklıdır. Eş'arî kendisini Mürcie içinde mütalaa ederken (*Makālât*, s. 135-136) Abdülkāhir el-Bağdâdî onu birçok esasta Eş'arî ile uzlaşan, diğerlerinde Mu'tezile'ye uyan ve bazı konularda münferit fikirler ileri süren bir kimse olarak nitelemektedir (*el-Farḳ*, s. 207-208). İbn Hazm ise Neccâr'ı Mu'tezile'den saymakla birlikte kurucusu olduğu Neccâriyye fırkasının düşünceleri itibariyle Ehl-i sünnet'e en yakın gruplardan biri olduğunu belirtir (*el-Faṣl*, II, 266). Şehristânî, Nec-